

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH

Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 790 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

GLOBAL IQTISODIYOTDA RUS TILINING O‘RNI VA UNING GEOSIYOSIY AHAMIYATI

Ernazarova Marxabo Norboyevna

O‘zMU JF o‘qituvchisi

O‘rolova Jasmina Ne‘matullo qizi

O‘zMu JF 1- kurs talabasi

jasminaorolova005@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada global iqtisodiyot sharoitida rus tilining xalqaro miqyosdagi o‘rni va uning geosiyosiy ahamiyati tahlil qilinadi. Rus tili nafaqat sobiq Sovet Ittifoqi davlatlari hududida, balki xalqaro tashkilotlar, diplomatiya, savdo-iqtisodiy munosabatlar va raqamli iqtisodiyotda muhim vosita sifatida qolmoqda. Maqolada rus tilining iqtisodiy hamkorlikdagi vositachilik roli, “yumshoq kuch” konsepti doirasidagi ahamiyati, xalqaro tashkilotlardagi ishchi til maqomi hamda Markaziy Osiyo mintaqasidagi geosiyosiy ta’siri yoritilgan. Shuningdek, sanksiyalar sharoitida rus tilining iqtisodiy aloqalardagi roli tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: rus tili, global iqtisodiyot, geosiyosat, yumshoq kuch, xalqaro tashkilotlar, MDH, Yevroosiyo iqtisodiy ittifoqi, Markaziy Osiyo, sanksiyalar, til siyosati.

Kirish: XXI asrda globallashuv jarayonlari chuqurlashib, tillar nafaqat aloqa vositasi, balki davlatlarning iqtisodiy va siyosiy ta’sir doirasini kengaytiruvchi muhim geosiyosiy resursga aylanmoqda. Ingliz tili global miqyosda yetakchi til bo‘lib qolayotgan bo‘lsa-da, rus tili o‘zining tarixiy tarqalishi, so‘zlashuvchilar soni va xalqaro maqomi tufayli o‘z ahamiyatini saqlab qolmoqda.

Dunyoda 250-300 million kishi rus tilida so‘zlashadi, shundan 160 millioni uchun bu til ona tili hisoblanadi. Rus tili BMTning oltita rasmiy tilidan biri bo‘lib, MDH, Shanxay Hamkorlik Tashkiloti (ShHT) va Yevroosiyo iqtisodiy ittifoqi kabi nufuzli xalqaro tashkilotlarning ishchi tili sifatida faoliyat yuritmoqda. Ayniqsa, Yevroosiyo mintaqasidagi integratsion jarayonlarda rus tilining roli tobora ortib bormoqda.

Asosiy qisim. Rus tilining keng tarqalishi tarixan Rossiya imperiyasi va keyinchalik Sovet Ittifoqi davri bilan bog‘liq. Sovet davrida rus tili 15 respublika bo‘ylab davlat boshqaruvi, ta’lim, fan va ommaviy axborot vositalarining asosiy tili sifatida joriy etilgan. Natijada, rus tili ko‘plab postsovet davlatlarida ikkinchi til sifatida mustahkam o‘rin egalladi. Sovet Ittifoqi parchalanganidan keyin ham rus tili mintaqada millatlararo muloqot tili bo‘lib qoldi. Hozirgi kunda rus tili Markaziy Osiyo, Sharqiy Yevropa, Kavkaz mintaqasi, shuningdek, Germaniya, Isroil, AQSh va Kanadadagi katta diaspora jamoalarida keng qo‘llanilmoqda. Bu esa rus tilini nafaqat bir davlat doirasida, balki transmilliy miqyosda muhim tilga aylantirmoqda.

So'nggi yillarda rus tilining iqtisodiy ahamiyati raqamli makonda yaqqol namoyon bo'lmoqda. 2025-yilgi ma'lumotlarga ko'ra, rus tilidagi internet (Runet) iqtisodiyoti 30 trillion rublga yaqinlashmoqda. Rossiya elektron kommunikatsiyalar assotsiatsiyasi (RAEC) ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda rus tilidagi internet iqtisodiyoti hajmi 24 trillion rublni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yilda bu ko'rsatkich 29,5-30,5 trillion rublga yetishi kutilmoqda. Qiziqarli ma'lumot: rus tilidagi internet iqtisodiyotining 92 foizi elektron tijorat (e-commerce) ulushiga to'g'ri keladi. Qolgan qismi esa infratuzilma, raqamli kontent, marketing va reklama sohaslariga taqsimlanadi.

Rossiyada internet foydalanuvchilari soni 104 million kishiga yetgan bo'lib, bu mamlakat aholisining 85 foizini tashkil etadi. IT sohasining mamlakat yalpi ichki mahsulotidagi ulushi 6 foizga yetgan, tovar va xizmatlar savdosi esa 13,1 trillion rublni tashkil qilmoqda. Bu ko'rsatkichlar rus tilining raqamli iqtisodiyotdagi o'rni qanchalik muhimligini ko'rsatadi.

2014-2023 yillarda joriy etilgan sanksiyalar nafaqat iqtisodiy faoliyatga, balki rus tilining iqtisodiy lug'at tarkibiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Tadqiqotchilarning aniqlashicha, sanksiyalar ta'sirida rus tilida 89 ta yangi iqtisodiy atama paydo bo'lgan yoki mavjud atamalarning ma'nosi o'zgartirangan. Eng ko'p qo'llaniladigan atamalar qatoriga sanksiya, inflyatsiya, import o'rnini bosish, kapital, valyuta kursi va iqtisodiyot kabilar kiradi. Xususan, "import o'rnini bosish" (importozameshchenie) tushunchasi sanksiyalar sharoitida rus tilida eng faol qo'llanilayotgan atamalardan biriga aylandi. Bu atama nafaqat iqtisodiy, balki madaniy va lingvistik sohalarda ham qo'llanila boshlandi.

RUS TILINING GEOSIYOSIY AHAMIYATI

Geosiyosiy nuqtai nazardan, rus tili Rossiyaning "yumshoq kuch" (soft power) vositalaridan biri hisoblanadi. Jozef Nay tomonidan ilgari surilgan ushbu kontseptsiyaga ko'ra, davlatlar o'z ta'sirini majburlash (hard power) orqali emas, balki madaniyat, til va qadriyatlar orqali kengaytiradi. Rossiya "Russkiy Mir" jamg'armasi va "Rossotrudnichestvo" agentligi orqali chet elda rus tilini qo'llab-quvvatlash siyosatini olib boradi. 2025-yilning iyul oyida Tojikistonda bo'lib o'tgan Markaziy Osiyo xalqaro iqtisodiy forumida Rossiya rasmiylari va propagandistlari rus tili biznes, fan va Rossiyada oliy ta'lim olish imkoniyatlarini ochishi haqida ta'kidladilar.

Rus tili bir qator nufuzli xalqaro tashkilotlarning rasmiy va ishchi tili hisoblanadi. Birlashgan Millatlar Tashkilotida (BMT) u 6 ta rasmiy tildan biri sifatida tan olingan. Shanxay Hamkorlik Tashkiloti (ShHT) da xitoy tili bilan birga rasmiy tillardan biri hisoblanadi. Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH) va Yevroosiyo iqtisodiy ittifoqida (YEI) esa ishchi va rasmiy til maqomiga ega. Bu maqomlar nafaqat Rossiyaning xalqaro maydondagi ta'sirini aks ettiradi, balki rus tilida so'zlashuvchi mutaxassislar uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Rossiya so'nggi yillarda geosiyosatdan geoiqtisodiyotga o'tish strategiyasini amalga oshirmoqda. Glenn Dizenning "Russia's Geoeconomic Strategy for a Greater Eurasia" kitobida ta'kidlanishicha, Moskva o'z kuchini strategik bozorlar va transport koridorlarida imtiyozli mavqega ega bo'lish orqali mustahkamlashga

intilmoqda. Bu strategiyada rus tili Yevroosiyo makonida integratsiyani ta'minlovchi muhim omil sifatida qaraladi.

MARKAZIY OSIYO VA O'ZBEKISTON MISOLI

Markaziy Osiyo davlatlari orasida rus tilining maqomi turlicha. Qozog'iston va Qirg'izistonda rus tili rasmiy maqomga ega bo'lsa, O'zbekiston, Tojikiston va Turkmanistonda millatlararo muloqot tili sifatida tan olingan. Qozog'iston Prezidenti Qasim-Jomart To'qayev 2025-yil oktabr oyida Dushanbada bo'lib o'tgan "Markaziy Osiyo – Rossiya" sammitida so'zlagan nutqida rus tilining mintaqadagi o'rniga alohida to'xtalib o'tdi: "Rus tili mamlakatlarimizni birlashtiradi va u haqli ravishda bizning umumiy merosimiz hisoblanadi. Men o'z chiqishlarimda qozoq yoshlarining rus tilini yaxshi bilishi muhimligini ta'kidlayman. Shu bilan birga, bu davlat tili sifatida qozoq tilining mavqeini mustahkamlash bo'yicha sa'y-harakatlarimizni istisno etmaydi".

Xuddi shu sammitda To'qayev muhim iqtisodiy ma'lumotlarni ham e'lon qildi. Unga ko'ra, Markaziy Osiyo davlatlarining umumiy tashqi savdo aylanmasining uchdan bir qismi Rossiya bilan savdoga to'g'ri keladi. 2024-yilda bu ko'rsatkich 20 foizga o'sib, 50 milliard dollardan oshdi. Buning yarmidan ko'pi (28 milliard dollar) Qozog'iston va Rossiya o'rtasidagi o'zaro savdo hajmidir. Rossiya Qozog'iston iqtisodiyotiga 26 milliard dollardan ortiq investitsiya kiritgan. Shuningdek, "Shimol-Janub" xalqaro transport koridori orqali yuk tashish hajmi 2024-yilda 2,5 million tonnaga yaqinlashgan.

O'zbekistonda rus tili ta'lim, biznes va davlatlararo munosabatlarda muhim rol o'ynaydi. Rossiya Ta'lim vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda 6 million o'quvchi rus tili darsliklaridan foydalanadi. "Xorijdagi rus o'qituvchisi" loyihasi doirasida 500 dan ortiq pedagog faoliyat yuritmoqda. O'zbekiston va Rossiya o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar, jumladan, mehnat migratsiyasi, savdo-sotiq va investitsiya sohalarida rus tili asosiy vosita bo'lib xizmat qilmoqda. O'zbekistonlik mehnat muhojirlari Rossiyada ishlash uchun rus tilini bilishlari zarur, bu esa ularning daromadlariga va o'z navbatida O'zbekiston iqtisodiyotiga (pul o'tkazmalari orqali) bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa: Global iqtisodiyotda rus tilining o'rnini va uning geosiyosiy ahamiyati bugungi kunda ham dolzarbligini saqlab qolmoqda. 250 milliondan ortiq so'zlashuvchilarga ega bo'lgan rus tili nafaqat sobiq Sovet hududida, balki xalqaro tashkilotlar, diplomatiya va raqamli iqtisodiyotda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Bulardan shuni xulosa qilib ayishimiz mumkinki. Birinchidan, rus tili iqtisodiy resurs sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Rus tilidagi internet iqtisodiyoti 30 trillion rublga yaqinlashayotgani, IT sohasining Rossiya YaIMdagi ulushi 6 foizga yetgani bu tilning jiddiy iqtisodiy salohiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Ikkinchidan, rus tili geosiyosiy vosita sifatida Rossiyaning "yumshoq kuch" strategiyasining muhim tarkibiy qismi bo'lib, xalqaro tashkilotlardagi maqomi va Markaziy Osiyodagi ta'siri orqali geosiyosiy ahamiyat kasb etadi. Uchinchidan, rus tili integratsion omil sifatida Yevroosiyo iqtisodiy ittifoqi va MDH doirasidagi iqtisodiy hamkorlikda birlashtiruvchi omil sifatida qaraladi. Qozog'iston Prezidenti

ta'kidlaganidek, rus tili "umumiy meros" va mintaqaviy hamkorlikni mustahkamlash vositasidir. To'rtinchidan, rus tili moslashuvchanlik xususiyatiga ega. Sanksiyalar sharoitida rus tili iqtisodiy terminologiyasi tez moslashuvchanlikni namoyish etib, yangi atamalar hisobiga boyidi. Bu tilning iqtisodiy o'zgarishlarga javob bera olish qobiliyatini ko'rsatadi.

Ingliz tilining global ustunligi va ayrim postsovet davlatlarida rus tilining maqomi o'zgarayotgan bo'lsa-da, rus tili o'zining tarixiy merosi, madaniy boyligi va iqtisodiy ahamiyati tufayli global miqyosda muhim o'rinni egallashda davom etadi. Kelajakda rus tilining rivojlanishi ko'p jihatdan Rossiyaning iqtisodiy salohiyati, mintaqaviy integratsion jarayonlar va global geosiyosiy vaziyatga bog'liq bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduxalimova, N.Z., & Xamidova, M.K. (2025). THE IMPORTANCE OF THE RUSSIAN LANGUAGE WORLDWIDE. *Tadqiqotlar*, 62(2), 124-126.
2. Brusenskaya, L.A., & Kotaeva, A.R. (2022). Value Conflict and the Problem of Foreign Language Borrowings in the Russian Language of the 21st Century. *Vestnik NGLU*, (60), 24-38. DOI: 10.47388/2072-3490/lunn2022-60-4-24-38
3. Эрназарова, М., & Жабборова, Э. (2022). Педагогические технологии на уроках русского языка. *Общество и инновации*, 3(4), 251-256.
4. Жабборова, Э. Р., & Эрназарова, М. Н. (2022). Использование наглядности при совершенствовании обучения орфографической грамотности. *Science and Education*, 3(3), 708-712.
5. Rashidovna, Z. E., & Norboevna, E. M. (2022). Psychological Features of Learning in The Process of Education. *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching*, 4, 6-8.
6. Ernazarova, M. N. (2022). Linguoculturological aspect of language learning in national groups.
7. Saitov S. et al. ZAMONAVIY FILOLOGIYA FANLARIDAGI DOLZARB MASALALAR //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 419-422.
8. Saitov S., Asrayev S. MECHANISMS FOR INCREASING EMPLOYMENT THROUGH THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 335-339.
9. Kamolov D. ETHICS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: EXPLORING THE MORAL AND SOCIAL IMPLICATIONS OF AI IN CONTEMPORARY SOCIETY //SGS-Engineering & Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 02.
10. Kamolov D. GLOBALIZATION PHENOMENON AND GLOBALISM //Journal of Contemporary World Studies. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 4-9.
11. Цой М. П., Эшонкулов Т., Касимова Д. П. Реформы в сфере образования Республики Узбекистан //Гуманитарные науки в XXI веке. – 2014. – №. 18. – С. 210-213.
12. Цой М. Развития сферы услуг в Узбекистане: тенденции и перспективы //Science technology&Digital finance. – 2023. – Т. 1. – №. 3. – С. 73-86.